

Kitabu cha Danieli - Namba Ishirini na Nne

Nimrodi, Nebukadnezzari na Belshazari

Jeff Pippenger

2023-12-19

Ibitabo bya Daniyeli n'Ivyahishuwe ni igitabo kimwe, nk'uko nyene Isezerano rya Kera n'Isezerano Rishasha ari igitabo kimwe. Gatoya imbere y'uko igihe c'igeragezwa gifungwa, Ivyahishuriwe Yesu Kristo birakurwako ikidodo.

“Basi angambila, ‘Kanda kukinda mbikudika bya busakulu bwa mukanda ou, mambo ntangu i semeni. Oyo kele muntu wa konda ludedomo, bika ete akanga kaka na konda ludedomo; mpe oyo kele mvindu, bika ete akanga kaka na mvindu; mpe oyo kele muntu wa ludedomo, bika ete akanga kaka na ludedomo; mpe oyo kele muntu ya busantu, bika ete akanga kaka na busantu. Mpe tala, Mono ke kwiza nswalu; mpe mfutu na Mono kele pamoja na Mono, sambu na kuvutudila konso muntu landila kisalu na yandi ke sala. Mono kele Alfa mpe Omega, ebandeli mpe nsuka, ya ntete mpe ya nsuka.’ Kusonga 22:10–13.”

In kibelia “ruul ya fas menshon,” we i de inshur di trut se di en of wan ting de ilustreit bai di biginin of dat ting, de put speshal empasis pan di impotans of di fos tri chapta den na di buk of Daniel, bikos na den bi di fos trut we de menshon insaid di buk we na di buks of Daniel an Revelation. Jesus na Alpha an Omega, so di biginin of di buk we na di buks of Daniel an Revelation, fo represet di trut we de unsil na di en. So na wan level, di trut we de unsil na di eva-lasting gospel of di enjel den of Revelation fotin.

Ibyahishuwe Kristo kugaragazwa gutangizwa mu murongo wa mbere w'igice cya mbere cy'Ibyahishuwe, ni bwo butumwa bugomba gushyikirizwa amatorero igihe “igihe kiri hafi,” kandi igihe “kiri hafi” mu gice cya mbere cy'Ibyahishuwe, kigomba kuba ari cyo gihe kimwe “kiri hafi,” mbere gato y'uko igihe cy'igeragezwa gifungwa mu gice cya makumyabiri na kabiri cy'Ibyahishuwe.

Yesu Kristo Ubusakuzo, Imana yamuhaye kugira ngo yereke abagaragu bayo ibyagomba kubaho vuba; maze irabimwohereza, ibimumenyesha binyuze ku mumalayika wayo, ngo abimumenyeshe umugaragu wayo Yohana: ari we wahamije ijambo ry'Imana, n'ubuhamya bwa Yesu Kristo, n'ibyo byose yabonye. Hahirwa usoma, n'abumva amagambo y'ubu buhanuzi, kandi bakitondera ibyanditswemo; kuko igihe kiri bugufi. Ibyahishuwe 1:1-3.

Uthenga wa mwisho, unaofunuliwa muhuri wake punde tu kabla ya kufungwa kwa muda wa rehema, wakati ambapo “wakati umekaribia,” ni ujumbe wa mvua ya masika ya malaika wa pili na Kilio cha Usiku wa Manane. Ni kweli inayohusiana na “historia iliyofichika” ya Ngurumo Saba. Ni ufunuo wa “yule wa nane aliye wa wale saba”, na uzi wa dhahabu unaofuma mafunuo haya yote ya thamani pamoja na kuyafanya vazi zuri la haki ya Kristo ni ile “ya thamani” “mara saba,” ya Mambo ya Walawi ishirini na sita. Danieli sura ya kwanza, na kisha tena, Danieli sura ya kwanza hadi ya tatu, ndio ujumbe huo. “Siri” ya sura ya pili, nayo pia, ni ujumbe huo.

Danyeri wa sura ya kwanza inawakilisha ujumbe wa malaika wa kwanza, na kama vile alama zote za kinabii za jumbe za malaika wote watatu zinavyowakilishwa katika ujumbe wa malaika wa kwanza wa Ufunuo sura ya kumi na nne; vivyo hivyo, alama zote za kinabii za jumbe zote tatu zinawakilishwa katika sura ya kwanza ya Danyeri. Vipengele hivyo ni mchakato wa majaribu wa hatua tatu, ambao, katika Danyeri sura ya kwanza, unawakilisha jaribu la chakula, ambalo hufuatwa na jaribu la kuona, linaloongoza kwenye jaribu la mwisho la uthibitisho. Sura ya kwanza, inapozingatiwa katika uhusiano wake na sura ya pili na ya tatu, inawakilisha jaribu la chakula, na sura ya pili jaribu la kuona, na sura ya tatu jaribu la mwisho la uthibitisho. Jumbe za malaika watatu za Ufunuo kumi na nne, na Danyeri sura ya kwanza hadi ya tatu, zinatoa mashahidi wanne kwa mchakato wa majaribu wa hatua tatu.

Danyeli sura ya nne na ya tano zinawakilisha mstari wa kina sana wa historia ya unabii. Mstari unaozalishwa na sura hizo mbili una angalau mistari sita tofauti ya unabii. Mmoja wa hiyo mistari ya unabii huanza katika mwaka wa 723 KK, na huendelea hadi kwenye sheria ya Jumapili. Mwingine wa hiyo mistari sita unawakilisha historia ya 1798 hadi kwenye sheria ya Jumapili, na katika mstari huo, mistari mitatu ya unabii inawakilishwa kwa wakati mmoja; mstari wa mnyama wa nchi (Marekani), kisha mstari wa pembe ya Kiprotestanti na pia mstari wa pembe ya Kirepublican. Kwa pamoja huanzisha mstari wa tano katika mwanzo wa mstari wa unabii wa Marekani. Mstari huo huashiria kufunguliwa kwa sura ya saba, ya nane na ya tisa za Danyeli mwaka 1798. Katika mwisho wa mstari wa unabii wa Marekani, mstari wa sita huzalishwa, ambao huashiria kufunguliwa kwa sura ya kumi, ya kumi na moja, na ya kumi na mbili mwaka 1989.

Mwanzo wa mstari wa kinabii wa mnyama wa nchi, kama unavyowakilishwa na Danieli sura ya nne, umewekwa alama kwa ishara ya “nyakati saba,” na mwisho wa mstari wa kinabii wa mnyama wa nchi pia umewekwa alama kwa ishara ya “nyakati saba.” Mwanzo na mwisho wa kipindi cha historia kinachowakilishwa na kufunuliwa kwa sura ya saba, ya nane, na ya tisa, pia kimewekwa alama kwa ishara ya “nyakati saba.” Mwanzo na mwisho wa kipindi cha historia kinachowakilishwa na kufunuliwa kwa Danieli sura ya kumi, ya kumi na moja, na ya kumi na mbili, pia kimewekwa alama kwa “nyakati saba.”

Mwisho wa kipindi cha historia kilichoanza wakati Danieli sura ya saba, ya nane, na ya tisa zilipofunuliwa “wakati wa mwisho” mwaka 1798, ulikuwa mwaka 1863. Mwanzo wa kipindi cha historia kilichoanza wakati Danieli sura ya kumi, ya kumi na moja, na ya kumi na mbili zilipofunuliwa “wakati wa mwisho” ulikuwa mwaka 1989. Kuanzia 1863 hadi 1989 ni sawa na miaka mia moja ishirini na sita. Miaka mia moja ishirini na sita ni sehemu ya kumi, au zaka, ya miaka elfu moja mia mbili sitini. Kwa hiyo, idadi ya mia moja ishirini na sita ni ishara ya ile miaka elfu moja mia mbili sitini, ambayo inawakilisha “jangwani,” nayo kwa upande wake ni ishara ya ile miaka elfu mbili mia tano ishirini ya “nyakati saba.”

Ukeli wu wubonekesa ukuti mu myanda ya cinyama ca pa nsi, mu mulimo wa malaika wa kutendeka pa ntendekelo, elyo na mu mulimo wa malaika wa butatu pa mpela, fyonse fibili fyamoneka pa ntendekelo na pa mpela ya fyo kulembelelwa ku “inshita cinelubali.” Kabili ne nshita ili pakati ka iyo milimo ibili, iyo iyaibumbanya capamo, nayo yalisokololwa na ku “inshita cinelubali.”

“mutsiri ku mutsiri” y’Omujjuzi kutakozesebwa, okuhishuurwa okw’omu ngeri egi tikusoboka kureebwa n’okutegeerwa; kubanga awatali ubwo buryo, ekitabo ekisibireho akamanyiso kyandihairwe omuntu ayegire mu by’obwateologiya, hanyuma akabuzibwa okuha obusoboorozi bw’ekitabo ekyo ekisibireho akamanyiso eki kyabaire kitegeeza. Obwesiimire bw’endowooza ye bwandimumalirra okumanyisa ngu ekitabo ekisibireho akamanyiso tikisoboka kutegeerwa, kubanga kyasibirweho akamanyiso. Hanyuma wakutwara ekitabo ekyo ekisibireho akamanyiso okakihayo eri omu ku busyo obufugibwa kandi obwafukibwe obushobozi n’ogwo eyeerowooza kuba amanyire, kandi obusyo obwafuka obw’omu mutekateeka gw’okurya ku biryo by’enfumo eza baateologiya, bwandirekera kimwe kugerageza kukozeza ekitabo ekisibireho akamanyiso, kubanga nibamanyira kimwe ngu abo bonka abali ba memba b’Olukiiko lw’Abateologiya olwa Sanhedrin niibo baateirweho kusalira kimwe amazima eki gari.

“‘Ikalalenge mwaikalepa, ne kukumya; lileni ne kulila; bali batamwa, lelo te ku waini; baleymbayumba, lelo te ku minyokolwa ya maka. Pantu Yehova amimwensela umupashi wa tulo utulemu, kabili alifimba amenso yenu; bapolofita benu ne batungulushi benu, ababoni, alibafimba. Kabili ukubonesha kwa fyonse kwaba kuli imwe nge fyebo fya buku lyafimbikwa chisibo, ilyo abantu balipeleka kuli umo uwishiba ukusoma, nga batila, Belenga ici, natotela; kabili ena ati, Nshakwanisha ukusoma.’”

“‘Nanga Mukama agamba nti, Kubanga abantu bano banseemberera n’akamwa kabo, era bampisa ekitiibwa n’emimwa gyabwe, naye emitima gyabwe baginnyise wala okuva gye ndi, era okutya kwabwe gye ndi kuyigirizibwa mateeka ga bantu; kyendiva nkola omulimu ogw’ekitalo, era ekyewuunyo; kubanga amagezi g’abagezi baabwe galibula, n’okutegeera kw’abategeevu baabwe kulikwekebwa. Zisanze abo abanoonya nnyo okukweka amagezi gaabwe okuva eri Mukama, n’ebikolwa byabwe biri mu kizikiza, era bagamba nti, Ani atulaba? era ani atumanya? Mazima ddala, okukyusa kwammwe ebintu okubifuula eby’ensi enkyamu kulibalibwa ng’ebbumba ly’omubumbi; kubanga ekikolwa kirigamba ku oyo eyakikola nti, Teyankola, oba ekintu ekyabumbibwa kirigamba ku oyo eyakibumba nti, Teyalina kutegeera?’”

«Nyambo yonsi ya ndeto eyi yihafuililwa. Kuna avo vatetula mitima yao mberi ya Nzambi ve, kosi vakenda ve na busembo. Bafisa makani mao ya kedika, mpe bazingila na bulongoki na anzelu yina kubwaka, yina kezolaka mpe kesalaka luvunu. Mbeni ketulaka mpeve na zulu ya bantu yina lenda sadila sambu na kukusa baoyo kele kaka ndambu na mudidi. Bamosi kele kuma kufuluka na mudidi yina me yalala, mpe kebikisa kieleka sambu na luvunu. Kilumbu yina profesi me monisa me kuma. Yesu Klisto basosolaka yandi ve. Yesu Klisto kele na bo kaka lisapo. Na ntangu yayi ya disolo ya ntoto, mingi kesalaka bonso bantu ya kolangwa. “Beno telama, beno yituka; beno boka, ee, beno boka; balangwa, kansi na vinu ve; batetema, kansi na malafu makasi ve. Sambu Mfumu me tsyamuna na zulu na beno mpeve ya pongi ya mudindu, mpe me kanga meso na beno. Baprofete mpe bayadi na beno, bamoni, yandi mefunda bo.” Kolangwa ya kimpeve kele na zulu ya mingi yina keyindulaka nde bo kele bantu yina netombolama. Lukwikilu lao ya dini kele kaka mutindu Masonuku yayi ke monisa. Na nsi ya ngolo na yo, balenda tambula malembe na nzila ya sembo ve. Basalaka banzila ya bentama na misala mao. Muntu mosi mpe na nima yankaka, batetema kuna mpe kuna. Mfumu ketala bo na mawa mingi. Nzila ya kieleka bo zaba yo ve. Bo kele bantu ya mayele yina kesalaka

mabongisi ya luvunu, mpe baoyo lendaki mpe fwete sadisa, sambu na kumona ya kimpeve ya pweka, bo mosi mekusiana, mpe kesimbaka kimalu ya mbi.»

“Mambo yanayoendelea ya siku hizi za mwisho karibuni yatafikia uamuzi dhahiri. Udanganyifu huu wa kiroho utakapofunuliwa kuwa ndicho ulivyo hasa,—utendaji wa siri wa roho waovu,—wale ambao wamehusika ndani yake watakuwa kama watu waliopoteza akili zao.

“Nansha, Mukama agamba nti: Kubanga abantu bano banseemberera n’akamwa kaabwe, era bampisa ekitiibwa n’emimwa gyabwe, naye emitima gyabwe baginzijje ewala; era okutya kwabwe gye ndi kuyigirizibwa mateeka ga bantu: kyenvudde ndyoka nkola ekintu eky’ekitalo mu bantu bano, weewaawo, ekintu eky’ekitalo n’ekyewuunyo; kubanga amagezi g’abagezi baabwe galibula, n’okutegeera kw’abategeevu baabwe kulikwekebwa. Zibasanze abo abanoonya nnyo okukisa amagezi gaabwe eri Mukama mu buziba, n’emirimu gyabwe ne gibeera mu kizikiza, ne bagamba nti, Ani atulaba? era ani atumanyi? Mazima ddala okukyusa kwammwe ebintu mu ngeri ey’enjawulo kulibalibwa ng’ebbumba ly’omubumbi; kubanga omulimu gunaagamba oyo eyagukola nti, Teyankola? oba ekintu ekyabumbibwa kinaagamba oyo eyakibumba nti, Teyalina kutegeera?”

“Ena lombololwanga mu kwamba, katika uzoefu wetu tumekuwa na tunaendelea kukutana na hali hii hasa ya mambo. Watu ambao wamekuwa na nuru kuu na mapendeleo ya ajabu wamechukua neno la viongozi wanaojiona kuwa wenye hekima, ambao wamependelewa sana na kubarikiwa na Bwana, lakini ambao wamejiiondoa wenyewe kutoka mikononi mwa Mungu na kujiweka katika safu za adui. Ulimwengu utafurikwa na upotovu wa udanganyifu wenye sura ya kweli. Akili moja ya kibinadamu, ikikubali upotovu huo, itatenda juu ya akili nyingine za kibinadamu, ambazo zimekuwa zikigeuza ushahidi wa thamani wa kweli ya Mungu kuwa uongo. Watu hawa watadanganywa na malaika walioanguka, ilhali walipaswa kusimama kama walinzi waaminifu, wakikeshwa kwa ajili ya roho, kama watu watakaotoa hesabu. Wameweka chini silaha za vita vyao, na wamewasikiliza roho zidanganyazo. Wanaibatili shauri la Mungu na kuyaweka kando maonyo yake na makemeo yake, na kwa hakika wako upande wa Shetani, wakisikiliza roho zidanganyazo na mafundisho ya mashetani.”

“Ukulemewa ngokomoya sekubaficile abantu okungafanele ukuba badideke njengabantu abadakwe yisiphuzo esinamandla. Ubugebengu nokungahleleki, ukukhwabanisa, inkohliso, nokusebenzelana okungelabulungisa kugcwele umhlaba, ngokuvumelana nemfundiso yomholi owahlubuka ezinkantolo zasezulwini.

“Tarih dê bê dubarekirin. Ez dikarim diyar bikim ka di demeke nêz de çi dê be, lê dem hîn nehatiye. Şêweyên miriyan dê xuya bibin, bi amûra hîlebaz a Şeytanê, û gelek kes dê bi yê ku derew hez dike û derew çêdike re girêbidin. Ez gelê xwe hişyar dikim ku di nav me de hin kes dê ji baweriyê vezerin, û guh bidin ruhên xapînok û hînkirinên şeytan, û bi rêya wan rastî dê bi xerabî were gotin.” Battle Creek Letters, 123–125.

Danyeli igice cya mbere, kigereranya ubutumwa bw’umumarayika wa mbere bwo mu Ibyahishuwe cumi na bine, gihura n’amateka y’itangiriro y’inyamaswa yo ku isi. Danyeli ibice bya mbere, icya kabiri n’icya gatatu, bigereranya ubutumwa bw’abamarayika uko ari batatu bo mu Ibyahishuwe

cumi na bine, bihura n'iherezo rya Leta Zunze Ubumwe z'Amerika. Nebukadinezari agereranya amateka y'umumarayika wa mbere, n'igice cya mbere cya Danyeli. Belshazari agereranya amateka y'umumarayika wa gatatu, n'ibice bitatu bya mbere bya Danyeli.

“Ku mutware wa nyuma wa Babuloni, nk'uko byari byaragereranyijwe ku wa mbere, ni bwo haje ijambo ry'urubanza rw'Umunyamaso wo mu ijuru riti: 'Yewe mwami, ... ni wowe bivugiweho; ubwami bukuvanyweho.' Danyeli 4:31.” Abahanuzi n'Abami, 533.

Tukakwendelea na funzo letu kuhusu Nebukadneza na Belshaza katika makala inayofuata.

“벨사살은, 그들이 알지 못하였을지라도 자기들에게 한 증인이 있었다는 것을 보여주는 하나님의 능력의 이 현현 앞에서 경외심에 사로잡혔으나, 살아 계신 하나님의 역사와 그분의 권능을 알고 그분의 뜻을 행할 수 있는 큰 기회들을 이미 받았었다. 그는 많은 빛을 특권으로 받았다. 그의 조부 느부갓네살은 하나님을 잊고 자기를 영화롭게 하는 위험에 대하여 경고를 받았었다. 벨사살은 그가 사람들의 사회에서 추방되고 들짐승들과 함께 지내게 된 일을 알고 있었으며, 그에게 교훈이 되었어야 할 이 사실들을 마치 전혀 일어나지 않았던 것처럼 무시하고, 그의 조부의 죄를 되풀이하는 길로 계속 나아갔다. 그는 느부갓네살에게 하나님의 심판을 불러온 그 죄악들을 감히 범하였다. 그는 단지 그 자신이 악을 행하고 있었기 때문만이 아니라, 바르게 될 수 있는 기회들과, 계발되었다면 바르게 될 수 있었을 능력들을 활용하지 않았기 때문에 정죄를 받았다.” Testimonies to Ministers, 436.